

Normativní instrukce č. 17/2013

Kontrola čerpání státního příspěvku na výkon pěstounské péče podle zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů a zákona č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole, ve znění pozdějších předpisů

Datum platnosti: 1. 10. 2013

Datum účinnosti: 1. 10. 2013

Určeno pro: Úřad práce ČR,
Odbor odvolání a správních činností nepojistných dávek MPSV

Vypracoval: Odbor 21

Počet stran: 9

Č. j.: 2013/58188-211

K veřejnosprávní kontrole využití státního příspěvku jeho příjemcem z hlediska dodržení zákonem vymezeného účelu a z hlediska splnění kritéria hospodárnosti, účelnosti a efektivnosti je příslušná krajská pobočka Úřadu práce jako poskytovatel veřejné finanční podpory v souladu se zákonem č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o finanční kontrole). Veřejnosprávní kontrola zahrnuje kontrolu předběžnou, průběžnou i následnou. V rámci předběžné veřejnosprávní kontroly krajská pobočka Úřadu práce ověřuje splnění zákonných podmínek pro vznik nároku na státní příspěvek, a to zejména na základě žádosti a dalších dokladů předložených žadatelem. V případě potřeby si však krajská pobočka Úřadu práce může ve správním řízení o přiznání státního příspěvku vyžádat jakékoliv údaje také od orgánů sociálně-právní ochrany dětí nebo od jiných orgánů a osob, je-li to nezbytné k přezkoumání údajů uváděných žadatelem. Předběžná kontrola se zaměřuje zejména na posouzení toho, zda byla platně uzavřena dohoda o výkonu pěstounské péče, zda byla dohoda uzavřena oprávněným subjektem (udělení souhlasu ze strany místně příslušného obecního úřadu obce s rozšířenou působností, pravomocné pověření fyzické nebo právnické osoby k uzavírání dohod apod.), nebo zda bylo řádně vydáno správní rozhodnutí, které nabylo právní moci atd. Průběžná a následná veřejnosprávní kontrola může být krajskou pobočkou Úřadu práce prováděna i ve

formě veřejnosprávní kontroly na místě podle § 13, § 14 až § 21 zákona o finanční kontrole, která se bude vykonávat u správního orgánu nebo u fyzické či právnické osoby, která je příjemcem státního příspěvku. Předmětem kontroly na místě u příjemce státního příspěvku je kontrola dokladů týkajících se výdajů a služeb hrazených ze státního příspěvku, jakož i účetních záznamů vedených příjemcem státního příspěvku. V případě zjištění nesrovnalostí v dokladech nebo nedostatků ve využívání prostředků státního příspěvku uloží krajská pobočka Úřadu práce příjemci státního příspěvku opatření k nápravě a stanoví příjemci lhůtu k přijetí nápravných opatření (§ 18 zákona o finanční kontrole). Nebude-li příjemce státního příspěvku uložena nápravná opatření realizovat anebo je přijme opožděně, může krajská pobočka Úřadu práce uložit příjemci pokutu za nepřijetí nebo neplnění nápravných opatření až do výše 1 000 000 Kč v souladu s úpravou § 20 a § 21 zákona o finanční kontrole.

Z hlediska dodržení kritéria hospodárnosti a efektivnosti vynakládání prostředků z veřejné finanční podpory je podstatné, aby příjemce státního příspěvku při úhradě nákladů nebo části nákladů na služby a pomoc, poskytované osobě pečující/v evidenci a svěřeným dětem, zohledňoval **ceny obvyklé** v daném místě a v daném čase, tj. aby ve srovnání s cenou obvyklou nebyly náklady hrazené nebo částečně hrazené služby či pomoci neodůvodněně a nepřiměřeně vyšší. Pokud jde o způsob úhrady nákladů na poskytované služby a pomoc, přichází v úvahu úhrada jak samotné osobě pečující/v evidenci, která doloží využití vyplacených prostředků na stanovený účel, tak i přímá úhrada fyzické či právnické osobě, která je poskytovatelem pomoci a služeb hrazených z prostředků státního příspěvku. *Přípustné je úplné nebo částečné poskytnutí úhrady po poskytnutí hrazené služby či pomoci osobě pečující, osobě v evidenci nebo svěřenému dítěti anebo naopak i částečná nebo úplná úhrada služby nebo pomoci ještě před jejím poskytnutím, a to na základě závazně provedené objednávky nebo uzavřené smlouvy apod. (např. předem poskytnutá úhrada za zajištění celodenní péče o svěřené dítě po dobu 14 kalendářních dnů, za objednanou vzdělávací činnost pro osoby pečující apod.).*

Státní příspěvek na výkon pěstounské péče je neinvestičním transferem ze státního rozpočtu určeným na pokrytí nákladů vynakládaných na zajišťování pomoci osobám pečujícím, osobám v evidenci a svěřeným dětem. Státní příspěvek lze tedy použít na pokrytí osobních, provozních a věcných výdajů spojených se zajištěním práv a povinností osoby pečující a osoby v evidenci, jak jsou upraveny v § 47a odst. 2 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů (dále jen ZSPOD), na sledování výkonu pěstounské péče podle § 47b odst. 5 ZSPOD a na poskytování poradenství podle § 4 vyhlášky č. 473/2012 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o sociálně-právní ochraně dětí. Mělo by se jednat především o pomoc, podporu a služby, které konkrétní rodina nebo dítě potřebuje právě proto, že se jedná o dítě v náhradní rodinné péči. Je třeba zajišťovat především služby související s výkonem pěstounské péče, které danou péči zkvalitní

a pomohou předcházet jejímu selhávání. Forma pomoci a zajišťování služeb pro osoby pečující/v evidenci, vyplývající z práv a povinností těchto osob, jsou konkretizovány v dohodě o výkonu pěstounské péče, která je vytvářena v souladu s individuálním plánem péče ochrany dítěte.

Ze státního příspěvku je možné hradit výdaje, které vznikly v době trvání platné dohody o výkonu pěstounské péče nebo v době účinnosti správního rozhodnutí, které dohodu nahrazuje. Mimo dobu trvání platné dohody lze hradit náklady, které vznikly v souvislosti se sjednáváním a uzavíráním dohody o výkonu pěstounské péče.

Náklady jsou uznatelné, pokud se jedná o výdaje příjemce státního příspěvku, které nejsou refundované jiným příjmem prostředků ze státního rozpočtu, případně veřejného rozpočtu.

Za tyto výdaje jsou považovány zejména:

1) Náklady související s:

- poskytováním poradenství osobám pečujícím, osobám v evidenci a svěřeným dětem podle § 4 vyhlášky č. 473/2012 Sb.,
- sledováním výkonu pěstounské péče podle § 47b odst. 5 ZSPOD,
- pomocí při udržování sounáležitosti dítěte s osobami blízkými, zejména s rodiči, zajištění místa pro uskutečnění styku a zajištění asistence podle § 47a odst. 2 písm e) a h) ZSPOD,
- zprostředkováním dalších služeb souvisejících s naplňováním práv a povinností při výkonu pěstounské péče podle § 47a odst. 2,
- uzavíráním dohod.

2) Náklady spojené s poskytováním pomoci při zajištění osobní péče o svěřené dítě podle § 47a odst. 2 písm. a) ZSPOD, tato pomoc spočívá zejména v zajištění krátkodobé péče:

- po dobu, kdy je osoba pečující nebo osoba v evidenci uznána dočasně práce neschopnou nebo při ošetřování osoby blízké; pracovní neschopnost nebo ošetřování osoby blízké musí být takového charakteru, že znemožňuje nebo ztěžuje péči o svěřené dítě ve vztahu k péči o svěřené dítě,
- při narození dítěte,
- při vyřizování nezbytných osobních záležitostí, mezi takové může patřit např. i absolvování vzdělávání v povinném rozsahu.

V dohodě o výkonu pěstounské péče je upravena forma zajištění této péče. Osobní péči mohou zajišťovat i příbuzní osob pečujících nebo osob v evidenci. Úplatu je příbuzným možno poskytnout, pokud jim z právního předpisu nevyplývá povinnost při péči o svěřené děti pomáhat (jako např. manželovi pěstouna) **a pokud nesdílejí s osobou pečující a svěřeným dítětem společnou domácnost a nevznikl jim nárok na ošetřovné podle zákona o nemocenském pojištění.**

Mezi náklady zajištění osobní péče o dítě patří zpravidla osobní náklady osoby, která osobní péči zajišťuje, poměrná část nákladů na provoz prostor, kde osobní péče probíhá, hodinová nebo denní sazba poskytovatele služby (např. v případě hlídání dítěte v mateřském centru, dětské skupině apod.). V případě zajištění péče o více dětí zároveň je možné uhradit také materiál na aktivity, které budou s dětmi provozovány.

Celkové náklady na hodinu hlídání se mohou lišit v závislosti na tom, jaký druh služby byl zvolen (např. jiná cena bude v případě hlídání dobrovolníky nebo v případě komerčních služeb). Pro každý typ hlídání je třeba zohlednit cenu v místě a čase obvyklou.

- 3) Náklady spojené s poskytováním pomoci se zajištěním celodenní péče o svěřené dítě nebo děti v rozsahu alespoň 14 kalendářních dnů v kalendářním roce, jestliže svěřené dítě dosáhlo alespoň věku 2 let podle § 47a odst. 2 písm. b) ZSPOD:

Poskytovaná pomoc nesmí být v rozporu se zájmy a potřebami dítěte, musí být v souladu s individuálním plánem ochrany dítěte, pokud byl vypracován. Pomoc se zajištěním této péče je možné čerpat v minimálním rozsahu ½ dne.

Mezi náklady zajištění osobní péče o dítě patří zpravidla mzdové náklady osoby, která osobní péči zajišťuje, poměrná část nákladů na provoz prostor, kde osobní péče probíhá, hodinová nebo denní sazba poskytovatele služby (např. v případě hlídání dítěte v mateřském centru, dětské skupině apod.) V případě, že příjemce státního příspěvku zajišťuje péči o více dětí zároveň, je možné uhradit také materiál na aktivity, které budou s dětmi provozovány, náklady na dopravu, stravu a ubytování osob, které takovou péči o děti zajišťují.

V případě objednávky služby (např. letní tábor, pobyt pro děti apod.) lze přispět na úhradu účastnického poplatku. Výše příspěvku musí být v souladu se zásadou hospodárnosti a efektivity.

Celkové náklady na hodinu hlídání se mohou lišit v závislosti na tom, jaký druh služby byl zvolen (např. jiná cena bude v případě hlídání dobrovolníky nebo v případě komerčních služeb). Pro každý typ hlídání je třeba zohlednit cenu v místě a čase obvyklou.

- 4) Náklady spojené se zprostředkováním psychologické, terapeutické nebo jiné odborné pomoci alespoň jednou za 6 měsíců podle § 47a odst. 2 písm. c) ZSPOD:

Odbornou pomoc mohou poskytovat zaměstnanci příjemce státního příspěvku nebo může být zajišťována zprostředkováním jiného odborníka. V takovém případě lze ze státního příspěvku hradit náklady konzultace nebo konzultací s daným odborníkem. Odbornou pomoc je možné hradit svěřenému dítěti, osobě pečující nebo osobě v evidenci.

V rámci odborné pomoci není možné hradit náklady, které jsou hrazeny na základě jiných právních předpisů z jiných zdrojů – např. náklady na zdravotní pomůcky nebo náklady na osobní asistenci pro dítě ve škole apod.

- 5) Náklady na zprostředkování nebo zajištění bezplatné možnosti zvyšovat si znalosti a dovednosti v oblasti výchovy a péče o dítě v rozsahu 24 hodin v době 12 po sobě jdoucích kalendářních měsíců podle § 47a odst. 2 písm. d) a f) ZSPOD:

Vzdělávání má být pro osoby pečující nebo osoby v evidenci bezplatné, je tedy možné uhradit celé náklady vzdělávání, tj. celý účastnický poplatek v případě zprostředkování vzdělávání. V případě, že příjemce státního příspěvku zajišťuje vzdělávání vlastními silami, může mezi náklady spojené se vzděláváním zahrnout zejména mzdové náklady lektorů včetně času na přípravu a dopravu na místo školení, pronájem školících místností, materiální náklady (např. tisk školících materiálů, kancelářské potřeby, pronájem techniky apod.), drobné občerstvení.

V případě, že se vzdělávací aktivita koná v několika dnech po sobě, je možné ze státního příspěvku uhradit i náklady nebo část nákladů souvisejících s ubytováním osob pečujících, osob v evidenci nebo svěřených dětí v místě konání vzdělávání. Tyto náklady lze hradit pouze v případech, kdy se jedná o nocleh mezi dvěma dny, kdy v každém dnu osoba pečující nebo osoba v evidenci absolvuje minimálně 6 vzdělávacích hodin. Vzdělávání je povinnost stanovená osobám pečujícím a osobám v evidenci zákonem, souvisí s výkonem péče o svěřené děti a má být ze zákona poskytována bezplatně. Je tedy odůvodněné hradit i související náklady v případě, že by tyto náklady osoby pečující nebo osoby v evidenci neúměrně zatěžovaly.

Lze hradit také výdaje na nákup odborné literatury, která bude využívána pro vzdělávání osob pečujících a osob v evidenci.

V době poskytování vzdělávání lze zajišťovat osobní péči o svěřené děti podle § 47a odst. 2 písm. a) ZSPOD.

- 6) Náklady související s poskytováním pomoci při udržování, rozvíjení a prohlubování sounáležitosti svěřeného dítěte s rodiči a dalšími osobami blízkými, včetně pomoci při zajištění místa pro uskutečnění styku oprávněných osob s dítětem a zajištění asistence při tomto styku podle § 47a odst. 2 písm. e) a h) ZSPOD:

Ze státního příspěvku lze hradit náklady na pracovníka, který zajišťuje přípravu osob pečujících, osob v evidenci, svěřených dětí a rodičů nebo jiných osob blízkých na vzájemný kontakt. Dále náklady na pracovníka, který zajišťuje asistenci při osobním kontaktu, vyhodnocení kontaktu. Je-li kontakt realizován v prostorech, s jejichž užíváním jsou spojeny náklady, je možné ze státního příspěvku uhradit přiměřenou poměrnou část těchto nákladů (např. vstup do prostor mateřského centra apod.).

V odůvodněných případech lze hradit náklady na dopravu dítěte a v případě potřeby i doprovázející osoby na místo, kde se má kontakt s osobou blízkou konat.

Při realizaci jednotlivých výše uvedených činností lze hradit následující výdaje:

Osobní výdaje

Ze státního příspěvku lze hradit osobní náklady na stávající nebo nové zaměstnance, kteří vykonávají činnosti podle bodu 1-6 této normativní instrukce:

Za osobní výdaje se považují:

- prostředky na **mzdy a platy** těchto zaměstnanců,
- příplatek za práci v noci, příplatek za práci v sobotu a v neděli, příplatek za práci přesčas,
- úhrada nákladů na zaměstnance vykonávající činnost na základě **dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr**, se kterými se uzavře pro tuto činnost dohoda o provedení práce nebo dohoda o pracovní činnosti; považujeme však za potřebné připomenout, že v souladu s § 74 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákoník práce“) by měl zaměstnavatel zajišťovat plnění svých úkolů především zaměstnanci v pracovním poměru (tj. s uzavřenou pracovní smlouvou),
- **pojistné na veřejné zdravotní pojištění, pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti zaměstnanců**, jejichž osobní náklady lze hradit ze státního příspěvku,
- náhrady platů/mezd nebo odměn z dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr v době prvních 14 kalendářních dnů od 1. 1. 2014 (a v období do 31. 12. 2013 v době prvních 21 kalendářních dnů) trvání dočasné pracovní neschopnosti podle § 192 až 194 zákoníku práce (ze státního příspěvku nelze poskytnout náhradu za první 3 dny dočasné pracovní neschopnosti, za které podle § 192 odst. 1 zákoníku práce náhrada platu nepřísluší),
- náhrady platu/mzdy v dalších případech, ve kterých má v souladu se zákoníkem práce zaměstnanec nárok na náhradu platu/mzdy, to znamená:
 - v případě jiných důležitých osobních překážek v práci podle § 199 zákoníku práce ve spojení s prováděcím nařízením vlády č. 590/2006 Sb., kterým se stanoví okruh a rozsah jiných důležitých osobních překážek v práci (např. náhradu platu za dobu ošetření nebo vyšetření ve zdravotnickém zařízení, náhrada platu při svatbě, úmrtí v rodině apod.);
 - v případě překážek v práci z důvodu obecného zájmu podle § 200 a násl. zákoníku práce (např. činnost zaměstnance v rámci odborové organizace, činnost dárce krve, účast na školení apod.).

Přitom se vždy musí jednat o takové překážky v práci na straně zaměstnance, při nichž zákon nebo prováděcí předpis přiznává výslovně zaměstnanci nejen nárok na pracovní volno, ale rovněž nárok na náhradu platu/mzdy.

V případě pracovníků, u kterých dochází ke kumulaci pracovní náplně a kteří vedle výkonu činností, na které je určen státní příspěvek na výkon péstounské péče,

zastávají ještě další agendy, je nutné na základě prokazatelného kritéria jednoznačně určit, v jakém rozsahu pracovního úvazku se tito pracovníci zabývají činnostmi souvisejícími se zajištěním pomoci osobám pečujícím, osobám v evidenci a svěřeným dětem.

Cestovní výdaje

Ze státního příspěvku lze hradit výdaje na poskytnutí cestovních náhrad zaměstnancům, jejichž osobní výdaje lze hradit ze státního příspěvku, a kteří byli vysláni na pracovní cestu související s výkonem činností, které lze ze státního příspěvku hradit.

Pro zaměstnance odměňované mzdou se jedná o:

- náhrady jízdních výdajů podle § 157 až 160 zákoníku práce,
- stravné podle § 163 zákoníku práce,
- náhrady výdajů za ubytování podle § 162 zákoníku práce,
- náhradu nutných vedlejších výdajů, které zaměstnanci vzniknou v přímé souvislosti s pracovní cestou podle § 164 zákoníku práce.

pro zaměstnance odměňované platem se jedná o:

- náhrady jízdních výdajů podle § 175 ve spojení s § 157 až 160 zákoníku práce
- stravné podle § 176 zákoníku práce
- náhrady výdajů za ubytování a náhradu nutných vedlejších výdajů podle § 162 a 164 zákoníku práce

U zaměstnanců v právních vztazích založených dohodami o pracích konaných mimo pracovní poměr lze v souladu s § 155 zákoníku práce sjednat poskytování cestovních náhrad a tyto náhrady hradit ze státního příspěvku.

Výdaje na vzdělávání a supervizi zaměstnanců vykonávající činnosti podle bodu 1) této normativní instrukce. Vzdělávání a supervize probíhá v souladu s odpovídajícími standardy kvality podle vyhlášky č. 473/2012 Sb. Vzdělávání je možné hradit v maximálním rozsahu 24 hodin během kalendářního roku.

Provozní výdaje

- Výdaje na služby **telekomunikací a na poštovné** v rozsahu odpovídajícím rozsahu činností, které lze ze státního příspěvku hradit.
- Výdaje na spotřebu energií a na úhradu nájemného. V rámci pokrytí provozních nákladů je možné státní příspěvek využít k úhradě **nákladů na spotřebu energií** (elektřina, voda, plyn, teplo) v prostorech, které jsou využívány pro činnosti, které lze ze státního příspěvku hradit (prostory, ve kterých se realizuje školení, zajištění osobní péče o svěřené děti, poradenství nebo odborné služby atd.), a to v poměru odpovídajícím rozsahu činnosti příjemce podle dohod o výkonu pěstounské péče a ostatních činností příjemce státního příspěvku. Náklady na **provoz služebního automobilu**. Ze státního

příspěvku lze financovat provoz služebního automobilu, který je používán např. k návštěvám v rodinách osob pečujících a osob v evidenci v rámci sledování výkonu pěstounské péče. Vzhledem k charakteru státního příspěvku jako neinvestičního transferu je možné pokrýt náklady na spotřebu pohonných hmot a na pojištění vozidla. Je-li automobil využíván i k jiným činnostem organizace, než jsou činnosti, na jejichž úhradu je státní příspěvek na výkon pěstounské péče určen, je třeba prokazatelně stanovit, jakou odpovídající část provozních nákladů lze ze státního příspěvku hradit.

- Nepřímé provozní náklady související s chodem organizace (tj. např. pronájem prostor sídla organizace nebo pracovišť (poboček), náklady na administrativní pracovníky, vedení účetnictví, pojištění, osobní náklady vedoucích pracovníků, nenárokové složky platu – osobní ohodnocení, odměny, nároky plynoucí z kolektivní smlouvy apod.). V případě těchto nákladů je nutno jejich odůvodněnost a účelnost posuzovat v kontextu s dalšími aktivitami organizace. Pokud organizace vykonává další činnosti nad rámec aktivit spojených s pomocí osobám pečujícím, osobám v evidenci a svěřeným dětem, je nutno prokazatelně (např. objemem finančních prostředků, počtem pracovníků podílejících se na dané činnosti) stanovit, jaký podíl na provozu organizace činí činnost spojená s naplňováním dohod o výkonu pěstounské péče a jaký je podíl ostatních činností organizace. Organizace může hradit nepřímé provozní výdaje maximálně v rozsahu, který odpovídá podílu činností spojených s pomocí osobám pečujícím, osobám v evidenci a svěřeným dětem na celkové činnosti organizace.

Nepřímé provozní náklady související s chodem organizace jsou považovány za odůvodněné a účelné, pokud státní příspěvek tvoří minimálně 15% skutečně zúčtovaného příjmu organizace za dané účetní období a zároveň činí nepřímé provozní výdaje maximálně 10% příjmů ze státního příspěvku.

Státní příspěvek, ani jeho část, nesmí být vložena do peněžního fondu zřízeného obcí s rozšířenou působností podle § 5 zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů.

Věcné výdaje

Z prostředků státního příspěvku lze hradit věcné výdaje, pokud jsou potřebné pro k zajištění pomoci osobám pečujícím a osobám v evidenci a ke sledování výkonu pěstounské péče:

- výdaje na spotřební materiál, kancelářské potřeby a na nákup kancelářského zařízení,
- výdaje na pořízení mobilních telefonů, osobních počítačů a notebooků a příslušného software,
- výdaje na odbornou literaturu.

Pokud jsou položky zařízení a vybavení využívány i k jiným účelům, které přímo nesouvisí s činnostmi souvisejícími se zajištěním pomoci osobám pečujícím, osobám v evidenci a svěřeným dětem a sledováním výkonu pěstounské péče, způsobilá bude pouze poměrná část těchto nákladů odpovídající poměru jejich využití pro tyto účely.

Státní příspěvek je neinvestičním transferem, **nesmí být použit ke krytí výdajů na pořízení a technické zhodnocení dlouhodobého hmotného a nehmotného majetku.** Tím se podle vyhlášky Ministerstva financí č. 323/2002 Sb., o rozpočtové skladbě, ve znění pozdějších předpisů, rozumí, že nemůže být použit k nákupu dlouhodobého hmotného majetku v hodnotě nad 40 tisíc Kč, dlouhodobého nehmotného majetku v hodnotě nad 60 tisíc Kč a k technickému zhodnocení tohoto majetku.

PhDr. Pavel Čáslava

náměstek ministra pro sociální a rodinnou politiku